

**Особливості дизайн-діяльності в процесі професійної підготовки
вчителів початкових класів і сімейних вихователів**

Мистецька освіта у сьогоdnішньому просторі зазнає радикальних змін, у світлі яких відбувається впровадження модернізованих тенденцій та осучаснення різних напрямів мистецтва.

Дослідження теоретичних і методичних основ формування готовності майбутнього вчителя до навчання дизайну молодших школярів зумовлена, з одного боку, вимогами нормативних державних документів про освіту (Закон України „Про вищу освіту”, Державна програма „Вчитель”), а з іншого - відсутністю достатньої фахової підготовки і перепідготовки вчителів початкових класів з дизайну. Недостатньо розробленими є також теоретичні та методичні основи формування художньо-проектувальних та конструктивних умінь дітей дошкільного і молодшого шкільного віку.

Зміст шкільної програми для початкових класів з трудового навчання базується на оволодінні теоретичними і практичними основами дизайну. Елементи художнього проектування та конструювання є важливим компонентом змісту навчально-виховних програм з художньої праці та зображувальної діяльності в дошкільних навчальних закладах (Базова програма розвитку дитини в дошкільні роки „Я у Світі”).

Одним із шляхів модернізації навчального процесу у вищих педагогічних навчальних закладах є оволодіння інноваційними технологіями в галузі дизайн-освіти, збагачення змісту навчальних предметів образотворчого циклу темами, присвяченими вивченню теорії і практики дизайну.

Дизайн визначається як процес, який включає в себе художнє проектування й виготовлення естетичних об’єктів та спрямований на адаптацію технологій до потреб людини, на з’єднання краси і функції об’єктів.

Варто зазначити той факт, що методи і засоби, які застосовуються на заняттях трудового навчання у вищих педагогічних навчальних закладах і початковій школі потребують оновлення, оскільки здебільшого не виходять за межі традиційних методик та недостатньо сприяють формуванню конструктивних та комунікативних умінь, ціннісних орієнтацій (І. Зязюн, К. Кантор, В. Сидоренка). Проте предмет праці виступає найсильнішим

засобом самоформування (С. Рубінштейн), всебічного саморозвитку, шляхом особистого включення особистості у творчу дизайн-діяльність. На нашу думку, у початковій школі необхідним є навчання учнів з урахуванням домінуючого у молодших школярів образного мислення, з використанням образного типу переробки інформації, що можна забезпечити методами і засобами дизайну.

Сучасні вчені (Н. М. Бібік, І. І. Демченко, М. С. Корець, В. О. Моляко, В. К. Сидоренко, М. В. Сирота, В. П. Тименко) вважають, що основною метою введення дизайну в сферу освіти має бути не озброєння студентів вміннями майбутньої професійної діяльності на основі оволодіння професійними способами, відомостями, джерелами, а створення умов для становлення базової культури особистості, тобто культури життєвого (особистісного і професійного) самовизначення особистості.

Вчені-педагоги (О. М. Коберник, В. П. Тименко, Т. О. Шевчук) вказують, що процес художнього проектування, конструювання (дизайн-діяльність) є основним способом художнього розвитку особистості, провідним засобом її естетичного виховання.

Проектну культуру необхідно впроваджувати в усі сфери освіти, оскільки це поняття охоплює взаємозв'язок усіх аспектів діяльності зі створення нового виробу – технічного, економічного, естетичного, екологічного, художнього тощо [5, с. 45].

Таким чином ми вважаємо, що окреслена тема є актуальною з огляду на розвиток професійно-педагогічної і професійно-мистецької дизайн-освіти в Україні, шляхів і засобів її оновлення, що і зумовило вибір теми статті.

Мета статті полягає у з'ясуванні можливостей дизайн-діяльності у професійному становленні та художньо-творчому розвитку майбутніх учителів початкових класів та сімейних вихователів.

Про велике значення художньої діяльності на становлення особистості вихователя вказує провідний вчений-педагог з дошкільної освіти І. О. Ликова. На її думку, „художня діяльність – специфічна за своїм змістом і формами вираження активність, спрямована на естетичне опанування світу за допомогою мистецтва” [4, с. 3].

Опанування технологіями дизайн-діяльності може забезпечити більш повний розвиток творчої індивідуальності, ініціативи, креативності студента-майбутнього вчителя спеціалізації „Сімейне виховання”.

Крім того, оволодіння інноваційними методами і технологіями художнього проектування і конструювання допомагає студентам у виготовленні оригінальних наочно-методичних посібників до різних навчальних предметів.

Тому дизайн має бути обов'язковою складовою художньої діяльності у процесі фахової підготовки вчителів початкових класів і сімейних вихователів. Зміст занять повинен включати завдання художнього проектування і конструювання. Це передбачає виготовлення різноманітних виробів: макетів, конструкцій, моделей, композицій з використанням інноваційних технологій і технік. Важливо, що ці вироби мають в основному конкретне функціональне призначення і є предметами реалізації різних видів дизайну (графічного, предметного, ландшафтного, етнодизайну, флористики, дизайну середовища, костюмів тощо).

Особливої уваги заслуговує ігровий дизайн як форма художньо-ігрового проектування [7, с. 14]. Гра є природною формою діяльності для дитини, отже, майбутній педагог дошкільної і початкової освіти повинен володіти методикою ігрового дизайну.

У процесі дизайн-діяльності студенти збагачують досвід вирішення педагогічних завдань стосовно оформлення дитячих приміщень (класу, групи, кімнати), самодіяльних спектаклів, свят, концертів, конкурсів, експозицій. Опанування методикою навчання дизайну, безпосередня дизайн-діяльність збагачує і урізноманітнює поле діяльності майбутнього педагога в позаурочний час, дає додаткові можливості майбутньому сімейному вихователю забезпечити художньо-творчий розвиток індивідуальності дитини, врахувати освітні запити родини. Майбутній сімейний вихователю окрім індивідуальних занять з дитиною з художнього проектування і конструювання (проектування і виготовлення іграшок, декоративних предметів, сімейних подарунків) зможе використати дизайнерські знання та вміння з метою оформлення домашнього інтер'єру і безпосереднього виготовлення його елементів до різних свят, створення ляльок, ширм для домашнього лялькового театру, виготовлення найпростіших елементів декорацій, костюмів, реквізиту для домашніх інсценізацій, вистав.

Оскільки дизайн – це художнє проектування, що передбачає художньо-творчу діяльність, відповідно дизайн-діяльність має важливе значення для художньо-творчого розвитку та естетичного виховання особистості студента.

У процесі дизайн-діяльності, окрім оволодіння студентами спеціальними дизайнерськими навичками та конструктивно-художніми вміннями, здійснюється розвиток графічних навичок, вміння створювати різні проекти, моделі і макети, визначати стильову єдність виробів, працювати в різних художніх техніках як самостійно, так і в колективі [1, с. 55.]. Дизайн-діяльність надзвичайно сприяє розвитку творчих, конструктивних здібностей, просторової і образної уяви, логічного і конструктивного мислення, чуття пропорційності, окоміру, естетичного смаку, координації

рухів, пізнавальної активності, удосконалює навички роботи з різними матеріалами (папером, картоном, тканиною, шкірою, пластиліном, пап'є-маше, штучним і природним матеріалом тощо) та інструментами.

Оволодіння студентами інноваційними технологіями і прийомами художнього проектування та конструювання, методами навчання дизайну є одним з перспективних напрямів удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів. В результаті регулярного включення до різноманітної дизайн-діяльності підвищиться ефективність і якість готовності майбутніх фахівців до навчання основ дизайну дітей дошкільного і шкільного віку.

Отже, дизайн-діяльність є важливою складовою навчально-виховного процесу у професійній підготовці майбутніх викладачів, вчителів початкових класів спеціалізації „Сімейне виховання”.

Література

1. Бардакова Ю.Є. Трудове навчання.- Х.: Вид. Група „Основа”, 2010.-78с.
2. Демченко І.І. Роль художньої діяльності у формуванні творчої особистості молодшого школяра // Вісник Харківської державної академії дизайну і мистецтв: Збірник наукових праць. – Харків: ХДАДМ, 2002. – №12. –С.50-53.
3. Жлудько В.М. Дизайн-освіта в аксіологічному вимірі / В. М. Жлудько // Вісник Чернігівського державного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка. Серія: педагогічні науки: Збірник.– Чернігів: ЧДПУ, 2010. - С. 210-213
4. Ликова І.О. Програма художнього виховання, навчання і розвитку дітей Х.: Веста: Видавництво „Ранок”, 2008.-127с.
5. Тименко В.П. Безперервна система загальної дизайн-освіти: стан і перспективи розвитку / В.П. Тименко // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету ім. П.Г. Тичини: спеціальний випуск. - К. : Науковий світ – ТМ, 2002.- с.108-110.
6. Тименко В.П. Дизайн-освіта в дитячому садку і початковій школі // Палітра педагога. - 1999. – С. 14-17.